

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PETI ODJEL SUDA

U PREDMETU ČEPEK PROTIV ČEŠKE REPUBLIKE

(Zahtjev br. 9815/10)

PRESUDA

STRASBOURG

5. rujna 2013.

KONAČNA PRESUDA

5. prosinca 2013.

*Ova je presuda postala konačnom u skladu s člankom 44., stavkom 2. Konvencije.
Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.*

U predmetu Čeppek protiv Češke Republike,

Europski sud za ljudska prava (Peti odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

Mark Villiger, *predsjednik*,

Angelika Nußberger,

Boštjan M. Zupančič,

Ganna Yudkivska,

André Potocki,

Paul Lemmens,

Aleš Pejchal, *suci*,

i Claudia Westerdiek, *tajnica Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenih za javnost održanih 30. travnja i 9. srpnja 2013.,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena posljednjeg navedenog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 9815/10) koji je protiv Češke Republike dana 4. veljače 2010. češki državljanin, g. Zdeněk Čeppek („podnositelj zahtjeva“), podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija“).

2. Podnositelja zahtjeva zastupao je g. P. Řehák, odvjetnik iz komore Češke. Češku vladu („Vlada“) zastupao je njezin zastupnik g. V. A. Schorm iz Ministarstva pravosuđa.

3. Podnositelj zahtjeva žalio se što nije imao priliku osporiti primjenu odredbe koja se odnosi na naknadu troškova postupka.

4. Dana 24. siječnja 2012. zahtjev je komuniciran Vladi.

ČINJENICE**I. POZADINA PREDMETA**

5. Podnositelj zahtjeva rođen je 1954. godine i živi u gradu Pragu.

6. Podnositelj zahtjeva bio je ovlaštenu zastupnik društva S. Državni fond za zaštitu okoliša Republike Češke (u daljnjem tekstu „Fond“), koji je tijelo javne vlasti, odobrio je društvu S. zajam od 37.500.000,00 čeških kruna (CZK). Podnositelj zahtjeva bio je jamac. Godine 1998. pokrenut je stečajni postupak protiv društva S. Fond je želio dobiti povrat zajma s kamatama u ukupnom iznosu od gotovo 50 milijuna CZK. Uspio je dobiti samo

djelomičnu isplatu tražbine (oko 3 120.000,00 CZK 2002. godine i 1.220.000,00 CZK 2003. godine).

7. U siječnju 2005. Fond je pred sudom tužio podnositelja zahtjeva kao jamca radi isplate iznosa kredita. Fond je tražio da sud podnositelju zahtjeva naloži da isplati više od 33 milijuna CZK, što je oko 1.300.000,00 eura (EUR), uvećano za zatezne kamate, ugovorne kamate i kazne, što je ukupno iznosilo 122.856.894,00 CZK (oko 4.730.000,00 EUR), kao i iznos od 63.000.000,00 CZK (oko 2.425.000,00 EUR), na ime kazni uvećanih za kamate, što bi u konačnici iznosilo 133.287.311,00 CZK (oko 5.131.000,00 EUR). Podnositelj zahtjeva smatrao je da je nastupila zastara i stoga je tužba nedopuštena.

8. Dana 30. travnja 2007. sud okruga Prag 1 dosudio je da je tužba dopuštena i djelomično osnovana. Sud je dosudio da je podnositelj zahtjeva dužan isplatiti 122.856.894,00 CZK, ali je odbio tužbeni zahtjev Fonda za isplatu iznosa od 133.287.311,00 CZK. Kad je riječ o zahtjevima za naknadu troškova postupka, sud je odmjerio troškove podnositelja zahtjeva u iznosu od 240.657,00 CZK (oko 9265,00 EUR), od čega 200.000,00 CZK na ime odvjetničke nagrade te 40.657,00 CZK na ime troškova prijevoza i PDV-a. Uzimajući u obzir iznose koje je Fond tražio, a koje je sud odobrio ili odbio, sud je smatrao da je podnositelj zahtjeva dobio spor u omjeru od 52,04 %, a Fond u omjeru od 47,96 %. Kako je razlika od 4,07 % bila u korist podnositelja zahtjeva, smatralo se da je on dobio spor te je Fond bio dužan platiti podnositelju zahtjeva 4,07 % troškova, što je iznosilo 9800,00 CZK (oko 377,00 EUR). Sud je zaključio da je Fond oslobođen plaćanja sudskih troškova jer je tijelo javne vlasti. Podnositelj zahtjeva, s druge strane, bio je dužan platiti sudu sudske troškove od čak 1.000.000,00 CZK (gotovo 40.000,00 EUR), izračunane na temelju svote koju je podnositelj zahtjeva bio dužan platiti Fondu.

9. Neutvrđenog datuma podnositelj zahtjeva podnio je žalbu na presudu. U svom je zahtjevu zatražio da općinski sud u Pragu odbije tužbeni zahtjev Fonda i naloži mu da podnositelju zahtjeva naknadi nastale troškove.

10. Dana 8. lipnja 2007. okružni sud naložio mu je da plati 1.000.000,00 CZK (gotovo 40.000,00 EUR) na ime troška žalbe. Podnositelj zahtjeva tražio je da ga se oslobodi plaćanja tog troška zbog njegove financijske situacije. Na temelju izvješća o imovinskom stanju i drugih podataka koje je podnositelj zahtjeva dostavio sudu, okružni je sud djelomično odobrio njegov zahtjev za oslobođenjem od plaćanja te je podnositelju zahtjeva naložio da plati iznos od 300.000,00 CZK (gotovo 12.000,00 EUR) na ime troška žalbe. Sud je istaknuo da podnositelj zahtjeva ima stalne prihode te prima naknadu za sudjelovanje u statutarim tijelima dvaju društava, da živi u kući koja pripada njegovoj obitelji i posjeduje veliko zemljište. Podnositelj zahtjeva žalio se, ali žalba je odbijena.

11. Dana 12. veljače 2009. općinski sud u Pragu održao je raspravu o predmetu u prisutnosti odvjetnika podnositelja zahtjeva. Odvjetnik

podnositelja zahtjeva uputio je sud na žalbu i tražio da mu se, u slučaju usvajanja žalbe, dodijele troškovi prema tarifi uvećani za PDV.

12. Nakon te rasprave općinski je sud istog dana donio presudu kojom je preinačio presudu od 30. travnja 2007. i odbio tužbeni zahtjev Fonda zbog zastare. Odlučujući o troškovima i uzimajući u obzir da je podnositelj zahtjeva dobio spor, sud je ukinuo odluku prvostupanjskog suda kojom je podnositelju zahtjeva naloženo platiti iznos od 1.000.000,00 CZK na ime sudskih troškova pred prvostupanjskim sudom. Razmatrajući pitanje troškova postupka koje je podnositelj zahtjeva imao u prvostupanjskom postupku (troškovi odvjetničke nagrade koje je podnositelj zahtjeva u postupku pred sudom procijenio na 1.327.180,00 CZK) te u žalbenom postupku (sudski troškovi, odnosno troškovi žalbe u iznosu od 300.000,00 CZK te troškovi odvjetničke nagrade koje je podnositelj zahtjeva u postupku pred sudom procijenio na 1.327.180,00 CZK), a koji su ukupno iznosili 2.954.360,00 CZK (oko 113.700,00 EUR), sud je u ovom predmetu odlučio primijeniti članak 150. Zakona o građanskom postupku (u daljnjem tekstu: „ZGP“) te je, odstupajući od općeg pravila predviđenog člankom 142., stavkom 1. ZGP-a, podnositelju zahtjeva odbio zahtjev za naknadom troškova. Ta je odluka temeljena na činjenici da je podnositelj zahtjeva bio ovlašten zastupnik društva S., koje je dobilo više desetaka milijuna kruna od Fonda, a koje je vratilo samo mali dio zajma u okviru stečajnog postupka. Sud je smatrao da je u tim okolnostima protivno moralnim načelima podnositelju zahtjeva odobriti naknadu troškova čak i ako je sud uvažio sve druge njegove zahtjeve.

13. Podnositelj zahtjeva podnio je ustavnu tužbu protiv odluke općinskog suda o naknadi troškova. Pozvao se na svoje pravo na pošteno suđenje i načelo jednakosti stranaka u postupku te je osporio ocjenu općinskog suda o postojanju „razloga koji zaslužuju da ih se posebno razmotri“ u smislu članka 150. ZGP-a. Pozivajući se na presude Ustavnog suda II. ÚS 828/06, III. ÚS 1378/07 i IV. ÚS 215/09 (vidjeti stavke 20. *in fine* i 21. u nastavku), žalio se da mu općinski sud nije omogućio da se izjasni o primjeni članka 150. ZGP-a.

14. Odlukom I. ÚS 1589/09 od 13. kolovoza 2009. Ustavni sud odbacio je ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva kao očigledno neosnovanu. Sud se očitovao kako slijedi:

„Ustavni sud u svojoj sudskoj praksi neprestano ukazuje na to da mišljenje koje drukčije tumači odredbe niže razine od Ustava ne može samo po sebi predstavljati kršenje prava na sudsku zaštitu ili na pošteno suđenje u smislu članka 36. stavka 1. [češke] Povelje o [temeljnim pravima i slobodama]. To vrijedi i za tumačenja postupovnih odredbi koje se odnose na troškove postupka i njihovu naknadu. Zato Ustavni sud pri razmatranju pitanja troškova postupka, koja su, u načelu, sekundarna u odnosu na predmet postupka, donosi iznimno suzdržane odluke i samo iznimno poništava odluke koje su predmet žalbe, a koje se odnose na troškove postupka, primjerice kad te odluke teško krše pravo na pošteno suđenje te kad krše i neko drugo pravo, primjerice jednakost stranaka u postupku u smislu članka 37., stavka 3. Povelje

(vidjeti odluke Ustavnog suda I. ÚS 351/05, I. ÚS 800/06, II. ÚS 198/07, III. ÚS 604/04).

Pitanje troškova postupka nije ustavno pitanje ako ne postoji značajan odmak u primjeni postupovnih pravila. Nakon razmatranja sadržaja ustavne tužbe i iznesenih prigovora, Ustavni sud zaključio je da se to nije dogodilo u ovom predmetu i da je tužba očigledno neosnovana.

Podnositelj tužbe smatra da odluka žalbenog suda kojom se odbija njegov zahtjev za naknadu troškova postupka, u smislu članka 150. ZGP-a, predstavlja povredu njegovih prava.

Mjerodavna doktrina za primjenu članka 150. ZGP-a nalaže da pri ocjeni postoje li razlozi koje je opravdano posebno razmotriti sud ponajprije mora uzeti u obzir imovinske, društvene, osobne i druge okolnosti svih stranaka u postupku; pritom sud mora uvažiti situaciju stranke koja bi trebala podmiriti troškove postupka, ali i razmotriti kako bi ta odluka utjecala na imovinsko stanje stranke u čiju je korist presuđeno. U smislu primjene članka 150. ZGP-a važne su i okolnosti koje su dovele do pokretanja postupka, stav stranaka u postupku itd. (...).

U svojoj odluci I. ÚS 2862/07 od 5. studenoga 2008. Ustavni sud ustanovio je da "svrha odredbe članka 150. Zakona o građanskom postupku nije smanjiti nejednakosti imovinskog stanja stranke u postupku, nego ispraviti nepravdu da stranka koja je s pravom obranila svoja zakonska prava ili interese ostvari i pravo na naknadu troškova koji su u tu svrhu opravdano nastali. Odluku da stranka koja je dobila spor sama snosi svoje troškove mogu opravdati upravo okolnosti koje su prethodile postupku, ponašanja stranaka u to vrijeme i okolnosti u trenutku pokretanja postupka."

Načelo uspjeha u postupku usko je vezano za strukturu i funkciju građanskog postupka. Stoga bi sud trebao tumačiti i primjenjivati članak 150. ZGP-a, koji dopušta odstupanje od načela uspjeha u postupku u konkretnom i izuzetnom slučaju, tako da nedodjeljivanje naknade troškova postupka bude iznimno i obrazloženo razlozima koje je opravdano posebno razmotriti.

U ovom predmetu ne možemo zaključiti da općinski sud nije odvagao sve okolnosti predmeta kad je odlučio primijeniti članak 150. ZGP-a. U okvirima svojih diskrecijskih ovlasti, sud je razmotrio ukupni iznos troškova postupka, imovinsku situaciju stranaka i mogući utjecaj dodjele ili nedodjeljivanja naknade troškova postupka na stranke u postupku. Razlozi donošenja takve odluke bili su uvjerljivi, a iz obrazloženja presude razumljivo je zašto je sud tako odlučio. Zaključak presude, prema kojemu bi dodjela naknade troškova postupka podnositelju zahtjeva, koji je kao ovlaštenu zastupnik društva S. od podnositelja prigovora dobio milijune CZK, a vratio samo mali dio zajma u okviru kolektivnog postupka, bilo protivno moralnim načelima, u svjetlu gore navedenoga (okolnosti koje su prethodile pokretanju postupka pred sudom i dovele do njega) ne može se smatrati ustavno neispravnim.

Zbog tih razloga Ustavni sud odbacio je ustavnu tužbu bez rasprave i u odsutnosti stranaka kao očigledno neosnovanu, u smislu članka 43., stavka 2. a) Zakona o Ustavnom sudu."

Ustavni sud nije se izričito izjasnio o prigovoru podnositelja zahtjeva zbog toga što mu općinski sud nije omogućio da se izjasni o primjeni članka 150. ZGP-a.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Zakon o građanskom postupku

15. Člankom 137. ZGP-a propisano je da troškovi postupka podrazumijevaju troškove stranaka i njihovih predstavnika, uključujući i sudske troškove te, *inter alia*, troškove odvjetničke nagrade.

16. Člankom 140. propisano je da svaka stranka snosi svoje troškove postupka i troškove zastupanja po odvjetniku.

17. Člankom 142., stavkom 1. propisano je da sud stranci koja je uspjela u sporu odobri naknadu troškova koji su bili nužni da uspješno ostvari ili obrani svoja prava protiv stranke koja nije uspjela u sporu.

18. U smislu članka 150., sud stranci koja je uspjela u sporu samo iznimno ne mora odobriti naknadu troškova postupka zbog razloga koji opravdavaju da ih se posebno razmotri.

19. Člankom 151., stavkom 1. propisano je da sud odlučuje o obvezi naknade troškova postupka po službenoj dužnosti, odlukom kojom završava postupak pokrenut pred tim sudom. U skladu s člankom 151., stavkom 2., sud pri odlučivanju o naknadi troškova postupka određuje svotu za odvjetničko zastupanje prema paušalnim iznosima određenima posebnim propisima.

B. Sudska praksa Ustavnog suda vezana za članak 150. ZGP-a

20. Ustavni sud u nekoliko se predmeta izjasnio o uvjetima u kojima raspravni sudovi mogu primijeniti članak 150. ZGP-a.

Primjerice, u presudi br. II. ÚS 153/06 od 29. lipnja 2006. Ustavni sud naveo je da odluka o troškovima postupka mora biti u skladu s odvijanjem postupka i da se takva odluka mora obrazložiti, makar i sažeto.

U svojoj odluci br. I. ÚS 2862/07 od 5. studenoga 2008. Ustavni sud objasnio je:

„Svrha odredbe članka 150. Zakona o građanskom postupku nije smanjiti nejednakosti imovinskog stanja stranaka u postupku, nego ispraviti nepravdu da stranka koja je s pravom obranila svoja zakonska prava ili interese ostvari i pravo na naknadu troškova koji su u tu svrhu nastali. Odluku da stranka koja je uspjela u sporu sama snosi svoje troškove mogu opravdati upravo okolnosti koje su prethodile postupku, ponašanje stranaka u to vrijeme i okolnosti u trenutku pokretanja postupka (...).

U slučaju iznimne primjene članka 150. Zakona o građanskom postupku (...) sud mora temeljito razmotriti sve okolnosti predmeta i u obrazloženju svoje odluke propisno iznijeti zašto smatra pravednim, uzevši u obzir te okolnosti, ne dodijeliti naknadu troškova postupka u skladu s načelom uspjeha u postupku. Obrazloženje takve odluke mora se temeljiti na konkretnim činjenicama koje odražavaju osobitosti predmeta.“

U presudi br. IV. ÚS 215/09 od 3. ožujka 2009. Ustavni sud naveo je da je regionalni sud pogriješio kad je primijenio članak 150. ZGP-a, a nije analizirao sve okolnosti predmeta. Sud, naime, nije uzeo u obzir ukupan iznos

troškova postupka, ustanovio imovinske, društvene, osobne i druge okolnosti stranaka u postupku ni razmotrio kako bi odluka o dodjeli ili nedodjeljivanju naknade troškova utjecala na određenu stranku.

21. U drugim je presudama Ustavni sud istaknuo kako se stranke u postupku moraju moći izjasniti o mogućoj primjeni članka 150. ZGP-a.

Tako je u presudi br. II. ÚS 828/06 od 6. veljače 2007. Ustavni sud smatrao:

„(...) iz prava na pošteno suđenje proizlazi obveza suda koji kani pribjeći članku 150. Zakona o građanskom postupku da stvori postupovne uvjete koji bi strankama u postupku dopustili izjašnjavanje o eventualnom korištenju prava suda da diskrecijski odmjeri troškove predviđenim člankom 150. i iznošenje tvrdnji i dokaza koji bi mogli utjecati na primjenu te odredbe. Ta je obveza osobito važna u žalbenom postupku jer nakon usvajanja donesene odluke stranka u postupku nema više mogućnosti iznijeti svoje prigovore.

Tu je obvezu vrlo važno poštovati kad stranka na temelju odvijanja postupka očekuje određeni ishod u pogledu osnovanosti predmeta, o kojem ovisi odluka o naknadi troškova postupka, i ne može predvidjeti da će sud odlučiti iskoristiti svoje pravo diskrecijskog odmjeravanja troškova, kako se dogodilo u predmetu u kojem je žalbeni sud bio vezan pravnim mišljenjem Vrhovnog suda.

Možemo se složiti s tvrdnjom podnositeljice zahtjeva da je obrazloženje odluke žalbenog suda u osporenoj presudi već postojalo u trenutku kad je žalbeni sud donio prvu odluku u predmetu (...), što povlači određenu nejednakost pristupa strankama u sporu. Da je regionalni sud svoju odluku o diskrecijskom odmjeravanju troškova obrazložio razlozima koji nisu postojali u trenutku donošenja prve odluke, ne bismo mogli govoriti o takvoj nejednakosti.“

U presudi br. III. ÚS 1378/07 od 31. listopada 2007. Ustavni je sud zbog povrede prava na pošteno suđenje poništio presudu kojom je žalbeni sud potvrdio presudu prvostupanjskog suda o osnovanosti predmeta, ali izmijenio odluku o naknadi troškova postupka i dosudio da podnositelj zahtjeva nema pravo na naknadu troškova.

22. Naposljetku, u određenom broju presuda Ustavni sud naglasio je da su njegove ovlasti nad odlukama raspravnih sudova ograničene kad je riječ o troškovima.

U presudi br. III. ÚS 607/04 od 16. veljače 2006. Ustavni sud naveo je da isključivo nižestupanjski sudovi mogu ocijeniti uspjeh stranaka u postupku i na temelju toga odlučuju o troškovima postupka. Ustavni sud stoga ne preispituje odluke nižih sudova osim ako su kompromitirane zbog povrede postupka zbog teškog kršenja načela pravednosti (primjerice, kad odluka o naknadi troškova očito ne odgovara odluci o osnovanosti predmeta).

U presudi br. II. ÚS 259/05 od 21. ožujka 2006. Ustavni sud smatrao je da pravo na razumnu naknadu troškova stranke koja je uspjela u sporu (koja je predviđena zakonom) proizlazi iz prava na pošteno suđenje te da je u dijelu koji se odnosi na troškove pravnog zastupanja vezano za pravo na pravnu pomoć u smislu članka 37., stavka 2. češke Povelje o temeljnim pravima i slobodama. No mišljenje koje drukčije tumači odredbe niže razine od Ustava

ne može samo po sebi predstavljati kršenje prava na sudsku zaštitu i pošteno suđenje u smislu članka 36., stavka 1. Povelje. To je vrijedilo i za tumačenje postupovnih odredbi koje se odnose na troškove postupka i njihovu naknadu. Zato Ustavni sud pri razmatranju pitanja troškova postupka, koja su, u načelu, sekundarna u odnosu na predmet postupka, donosi iznimno suzdržane odluke i samo iznimno poništava odluke koje su predmetom žalbe, a koje se odnose na troškove postupka, primjerice kad te odluke teško krše pravo na pošteno suđenje te kad krše i neko drugo pravo.

U presudi br. I. ÚS 800/06 od 7. kolovoza 2007. Ustavni je sud opet istaknuo da pri razmatranju pitanja troškova postupka, koja su, u načelu, sekundarna u odnosu na predmet postupka pred nižim sudovima, donosi iznimno suzdržane odluke. U tom konkretnom predmetu, naveo je da je žalbeni sud pogriješio što nije uzeo u obzir tvrdnju podnositeljice zahtjeva u vezi s njezinom teškom društvenom situacijom te što uopće nije razmotrio njezinu osobnu i imovinsku situaciju.

Naposlijetku, u presudi br. II. ÚS 198/07 od 3. svibnja 2007. Ustavni sud ponovio je da pitanje troškova postupka nije ustavno pitanje ako ne postoji značajan odmak u primjeni postupovnih pravila. Pravo na pošteno suđenje u smislu članka 36., stavka 1. češke Povelje o temeljnim pravima i slobodama prekršio je sud koji je očito pogrešno primijenio članak 142., stavak 2. ZGP-a ili koji nije dostatno obrazložio svoju odluku.

C. Zakon o Ustavnom sudu

23. Članci 119. i 119.b Zakona o Ustavnom sudu uređuju ponovno otvaranje postupka pred Ustavnim sudom.

24. Člankom 119., stavcima 1. i 2. propisano je da se postupak može ponovno otvoriti kad je Ustavni sud odlučivao o predmetu u kojem je neki međunarodni sud ustanovio da je neko tijelo javne vlasti prekršilo ljudska prava ili temeljne slobode ne poštujući međunarodni ugovor. Zahtjev za ponovnim otvaranjem postupka zbog odluke Ustavnog suda u tom slučaju može podnijeti stranka u postupku pred Ustavnim sudom koja je dobila spor pred međunarodnim sudom.

25. U skladu s člankom 119.b, stavkom 1., Ustavni sud o zahtjevu za ponovnim otvaranjem postupka odlučuje bez rasprave. Ako je odluka Ustavnog suda suprotna odluci međunarodnog suda, Ustavni sud poništava odluku; u suprotnome odbacuje zahtjev.

26. Člankom 119.b, stavcima 2. i 3. propisano je da, ako uslijed zahtjeva za ponovnim otvaranjem postupka Ustavni sud poništi svoju prethodnu odluku, Ustavni sud će razmotriti prvotnu ustavnu tužbu prema odredbama ovog zakona. Prilikom razmatranja Ustavni sud vezan je mišljenjem međunarodnog suda.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6., STAVKA 1. KONVENCIJE

27. Podnositelj zahtjeva tvrdi da u ovom predmetu nisu bili ispunjeni uvjeti za nedodjeljivanje naknade troškova postupka, da nije imao priliku izjasniti se o tome i da Ustavni sud nije poštovao vlastitu sudsku praksu o tom pitanju kad je odbacio njegovu ustavnu tužbu. Poziva se na pravo na pravedno suđenje, koje je zajamčeno člankom 6., stavkom 1. Konvencije, kako slijedi:

„Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ...svatko ima pravo da ... sud pravično... ispita njegov slučaj...“

28. Vlada se protivi toj tezi.

A. Dopuštenost

29. Vlada tvrdi da podnositelju zahtjeva nije nanesena značajna šteta u smislu članka 35., stavka 3. b) Konvencije. Vlada u vezi s time navodi da presuda žalbenog suda oslobađa podnositelja zahtjeva obveze koju mu je nametnuo prvostupanjski sud, konkretno, obveze vraćanja duga od više desetaka milijuna kruna Državnom fondu za zaštitu okoliša, koje Fond nije uspio vratiti u okviru stečajnog postupka. Stoga je šteta koju je navodno pretrpio podnositelj zahtjeva zbog primjene članka 150. ZGP-a zanemariva u usporedbi sa štetom koju je pretrpio Fond. Usto, ne možemo znati kakav bi bio ishod postupka da se podnositelj zahtjeva mogao izjasniti o primjeni čl. 150 ZGP-a; naprotiv, Vlada smatra da bi bilo logično pretpostaviti da reakcija podnositelja zahtjeva ne bi promijenila odluku o troškovima postupka ni da ga je sud pozvao da se izjasni o mogućnosti primjene članka 150. S obzirom na to da je podnositelj zahtjeva mogao dostaviti svoje tvrdnje Ustavnom sudu i da sud nije utvrdio potvrdu prava podnositelja zahtjeva, interesi poštovanja ljudskih prava ne traže ispitivanje osnovanosti zahtjeva. Naposljetku, domaći su sudovi propisno razmotrili predmet podnositelja zahtjeva, odnosno zahtjev za isplatu podnesen protiv njega.

30. Podnositelj zahtjeva s time se ne slaže.

31. Članak 35., stavak 3. b) Konvencije propisuje sljedeće:

„Sud će proglasiti nedopuštenim svaki pojedinačni zahtjev podnesen na temelju članka 34. ako:

b) smatra da podnositelj nije pretrpio značajnu štetu, osim ako interesi poštivanja ljudskih prava zajamčenih Konvencijom i dodatnim protokolima traže ispitivanje osnovanosti zahtjeva te pod uvjetom da se na toj osnovi ne odbaci ni jedan slučaj koji nije propisno razmotren pred domaćim sudom.“

Sud podsjeća da nedostatak značajne štete u smislu te odredbe upućuje na kriterije poput, primjerice, financijskog učinka spornog pitanja ili važnosti predmeta za podnositelja zahtjeva (*Ionescu protiv Rumunjske* (odl.), br. 36659/04, 1. lipnja 2010.; *Piętka protiv Poljske*, br. 34216/07, stavak 36., 16. listopada 2012.).

32. U ovom je predmetu žalbeni sud prihvatio prigovor podnositelja zahtjeva zbog zastare potraživanja Državnog fonda za zaštitu okoliša, no iako je time podnositelj zahtjeva uspio u sporu, sud mu nije odobrio naknadu troškova nastalih tijekom postupka koji, kako tvrdi podnositelj zahtjeva, iznose 2.954.360,00 CZK, od čega je 2.654.360,00 CZK iznos odvjetničke nagrade. Sud u vezi s tim napominje da Vlada u svojem očitovanju o zahtjevu podnositelja zahtjeva za pravednom naknadom tvrdi da bi, prema njezinim izračunima, podnositelj zahtjeva trebao snositi trošak od 953.432,00 CZK za odvjetničko zastupanje pred sudom. Stranke ne spore da je ukupna svota koja bi se podnositelju zahtjeva mogla naknaditi prema pravilu o uspjehu u sporu iz članka 142., stavka 1. ZGP-a najmanje spomenutih 953.432,00 CZK uvećanih za trošak žalbe od 300.000,00 CZK, što ukupno iznosi 1.253.432,00 CZK (oko 49,250,00 EUR). Šteta koju je pretrpio podnositelj zahtjeva ne može se umanjiti, kako to čini Vlada, tvrdnjom da je Fond pretrpio mnogo veću novčanu štetu zbog nemogućnosti naplate tražbine.

33. S obzirom na to da je podnositelj zahtjeva nesporno potrošio mnogo sredstava na podmirenje troškova postupka, a sud je odbio dodijeliti mu naknadu tih sredstava, te da nije mogao iznijeti svoje očitovanje u vezi s time, ne može se tvrditi da podnositelj zahtjeva nije pretrpio značajnu štetu u smislu članka 35., stavka 3. b) Konvencije. Sud stoga odbacuje Vladin prigovor.

34. Sud smatra da zahtjev nije očigledno neosnovan u smislu članka 35., stavka 3., točke a) Konvencije i da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrđnje stranaka

35. Podnositelj zahtjeva najprije je primijetio da ga je tužilo tijelo državne vlasti koje ga je pozvalo na odgovornost zbog duga treće osobe, iako je taj zahtjev od početka bio osuđen na neuspjeh zbog zastare.

36. Smatra i da općinski sud nije trebao primijeniti članak 150. ZGP-a, koji se, prema njegovu mišljenju, primjenjuje samo u iznimnim slučajevima. Podnositelj zahtjeva posebno napominje da sud nije uzeo u obzir njegovu novčanu situaciju zbog koje je i bio oslobođen plaćanja većine troškova žalbe, iako je znao za nju, te da je stoga sudska odluka proizvoljna.

37. Podnositelj zahtjeva također naglašava da ni on ni njegov odvjetnik nisu mogli pretpostaviti da će sud u ovom slučaju primijeniti članak 150. ZGP-a, no da im ipak nije omogućeno da se o tome izjasne. Nadalje, zahtjev

odvjetnika podnositelja zahtjeva za naknadom troškova s rasprave od 12. veljače 2009. ne može se smatrati izjašnjavaњem o tome. Podnositelj zahtjeva smatra da je s obzirom na to žalbeni sud povrijedio njegovo pravo na pošteno suđenje te da se taj propust ne može ispraviti postupkom pred Ustavnim sudom jer on nije nadležan donositi odluke o troškovima postupka.

38. Iako je podnositelj zahtjeva uspio u sporu, pretrpio je štetu od 2.954.360,00 CZK (oko 116.000,00 EUR), od čega 300.000,00 CZK za troškove žalbe te 2.654.360,00 CZK za odvjetničke troškove u prvostupanjskim postupcima te žalbenom postupku.

39. Vlada najprije ističe da pravo na kontradiktorni postupak nije apsolutno. U tom se smislu pozvala na predmete u kojima je Sud procijenio da nedostavljanje jednog podneska iz postupka podnositelju zahtjeva ili odbijanje suda da uzme u obzir odgovor podnositelja zahtjeva na tvrdnje protivne strane nisu ugrozili pravednost suđenja te nisu utjecali na ishod spora jer usvojeno pravno rješenje nije bilo sporno (*Verdú protiv Španjolske*, br. 43432/02, stavak 28., 15. veljače 2007.; *Calabrò protiv Italije*, br. 17426/02, stavak 28., 23. ožujka 2010.).

40. Kad je riječ o primjeni članka 150. ZGP-a u ovom predmetu, Vlada primjećuje da se ta odredba temelji na diskrecijskom pravu suda da ocijeni postoje li razlozi koje je opravdano posebno razmotriti. Prema ustaljenoj domaćoj praksi, sud je dužan razmotriti imovinsko, društveno, osobno stanje i druge okolnosti stranaka u postupku te okolnosti predmeta i uvjerljivo obrazložiti svoju odluku. U ovom su predmetu ta načela primijenjena jer je općinski sud odlučio na temelju konkretnih okolnosti predmeta koje proizlaze iz dokumenata spisa, konkretno na temelju ishoda kolektivnog postupka završenog 2003. i situacije podnositelja zahtjeva, koju je okružni sud propisno razmotrio i odlučio osloboditi ga plaćanja dijela troška žalbe. Vlada smatra da je pri donošenju odluke osobna situacija podnositelja zahtjeva uzeta u obzir i da odluka nije proizvoljna, iako je obrazloženje šturo.

41. Kad je riječ o tome je li se podnositelj zahtjeva mogao očitovati o primjeni članka 150. ZGP-a, Vlada priznaje da općinski sud nije izrijeком obavijestio podnositelja zahtjeva o svojoj namjeri da iskoristi svoje pravo diskrecijskog odmjeravanja troškova i da na raspravi od 12. veljače 2009. sud nije pozvao odvjetnika podnositelja zahtjeva da se očituje. No Vlada tvrdi da je, zbog okolnosti predmeta i ishoda kolektivnog postupka, odvjetnik podnositelja zahtjeva ipak mogao predvidjeti mogućnost primjene članka 150. Budući da je na raspravi tražio naknadu troškova prema tarifi, može se smatrati da se tako očitovao o pitanju troškova. Vlada smatra da, bez obzira na sudsku praksu Ustavnog suda u vezi s tim pitanjem, poštovanje načela kontradiktornosti ne bi trebalo shvaćati previše formalno. Prema mišljenju Vlade, čak i da se podnositelj zahtjeva imao priliku izjasniti o tome u predmetu, od općinskog suda nije mogao ishoditi drukčiju odluku o troškovima postupka, tim više što je teško zamisliti koje bi dokaze podnositelj zahtjeva još mogao iznijeti, osim onih koji već jesu u spisu predmeta. Vlada

naposljetku ističe da ni protivna stranka nije dobila priliku izjasniti se o primjeni članka 150. i da je podnositelj zahtjeva prigovor o tome mogao iznijeti u svojoj ustavnoj tužbi, no to ne bi nužno navelo Ustavni sud da poništi odluku općinskog suda.

42. Kad je riječ o odluci Ustavnog suda u ovom predmetu, Vlada ponajprije ističe da je sudska praksa tog suda mnogo složenija nego što to podnositelj zahtjeva tvrdi. Osim obveze suda da stvori postupovne uvjete koji bi strankama u postupku dopustili izjašnjavanje o eventualnom korištenju pravom diskrecijskog odmjeravanja troškova predviđenim člankom 150. ZGP-a, ta sudska praksa ustanovljava i druge postupke koji bacaju posve drugo svjetlo na predmet podnositelja zahtjeva. Vlada je mišljenja da predmet podnositelja zahtjeva treba razlikovati od predmeta o kojima je Ustavni sud dosad sudio zbog vrlo različitog činjeničnog konteksta. Na temelju ishoda kolektivnog postupka podnositelj zahtjeva mogao je predvidjeti odluku o troškovima postupka, općinski sud bio je dobro obaviješten o njegovoj osobnoj i imovinskoj situaciji te je donio samo jednu presudu u cijelom predmetu i izmijenio odluku o osnovanosti. Vlada je stoga uvjerenja da je odluka Ustavnog suda u ovom predmetu u skladu s ustaljenom sudskom praksom, dovoljno obrazložena i neproizvoljna.

2. Ocjena Suda

a) Opća načela

43. Sud primjećuje da je odluku o troškovima postupka koju podnositelj zahtjeva osporava donio općinski sud Praga u sklopu postupka koji odlučuje „o utvrđivanju prava i obveza građanske naravi“ u smislu članka 6., stavka 1. Konvencije. Sud mora razmotriti dio presude vezan za troškove kako bi utvrdio je li građanski postupak u cjelini zadovoljio kriterij pravednosti. Stoga je primjenjiv članak 6., stavak 1. (*Robins protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 23. rujna 1997., stavak 29., *Izvešća o presudama i odlukama 1997-V*; *Beer protiv Austrije*, br. 30428/96, stavci 12.-13., 6. veljače 2001.; *Stankiewicz protiv Poljske*, br. 46917/99, stavak 60., ECHR 2006-VI; *Askon AD protiv Bugarske*, br. 9970/05, stavak 25., 16. listopada 2012.).

44. Sud podsjeća da pošteno suđenje podrazumijeva pravo na kontradiktorni postupak, što znači da stranke imaju pravo biti obaviještene o svim podnescima ili zapažanjima dostavljenima sucu radi utjecaja na sučevu odluku te imaju pravo raspraviti o njima (*Lobo Machado protiv Portugala*, 20. veljače 1996., stavak 31., *Izvešća 1996-I*; *Vermeulen protiv Belgije*, 20. veljače 1996., stavak 33., *Izvešća 1996-I*). To načelo vrijedi za očitovanja i podneske koje su podnijele stranke, ali i za one koje je podnio neovisni pravosudni službenik, primjerice povjerenik Vlade (u ovom slučaju javni izvijestitelj) (*Kress protiv Francuske* [VV], br. 39594/98, ECHR 2001-VI), neko upravno tijelo (*Krčmář i drugi protiv Češke Republike*, br. 35376/97, 3.

ožujka 2000.) ili sud koji je donio pobijanu presudu (*Nideröst-Huber protiv Švicarske*, 18. veljače 1997., *Izvjestica* 1997-I).

45. I sudac mora poštovati načelo kontradiktornosti, osobito kad odlučuje o sporu na temelju razloga navedenog po službenoj dužnosti ili izuzeća predloženog po službenoj dužnosti (vidjeti *mutatis mutandis*, *Skondrianos protiv Grčke*, br. 63000/00, 74291/01 i 74292/01, stavci 29.-30., 18. prosinca 2003.; *Klinika Acacias i drugi protiv Francuske*, br. 65399/01, 65406/01, 65405/01 i 65407/01, stavak 38., 13. listopada 2005.; *Prikyan i Angelova protiv Bugarske*, br. 44624/98, stavak 42., 16. veljače 2006.; *Amirov protiv Armenije* (odl.), br. 25512/06, 18. siječnja 2011.). U kaznenim i disciplinskim predmetima spomenuto načelo zahtijeva da sud iskoristi svoje pravo preinačenja činjenica te tako da priliku optuženiku da se konkretno i učinkovito brani u odnosu na novu kvalifikaciju, primjerice ponovnim otvaranjem rasprava (*Pélissier i Sassi protiv Francuske* [VV], br. 25444/94, stavak 62., *ECHR* 1999-II; *D.M.T. i D.K.I. protiv Bugarske*, br. 29476/06, stavak 83., 24. srpnja 2012.).

46. Naravno, kako je Vlada naglasila, pravo na kontradiktoran postupak nije apsolutno i njegov opseg može se razlikovati ovisno o specifičnostima pojedinog postupka. U nekim predmetima s vrlo posebnim okolnostima Sud je, primjerice, procijenio da nedostavljanje jednog podneska iz postupka podnositelju zahtjeva i njegova nemogućnost izjašnjavanja o tom podnesku nisu ugrozili pravednost suđenja jer ta mogućnost ne bi utjecala na ishod spora, a usvojeno pravno rješenje nije bilo osporavano (*Stepinska protiv Francuske*, br. 1814/02, stavak 18., 15. lipnja 2004.; *Salé protiv Francuske*, br. 39765/04, stavak 19., 21. ožujka 2006.; *Verdú*, prethodno navedeno, stavak 28.).

47. Također, u slučajevima kad je kazneni sud po službenoj dužnosti prekvalificirao činjenice za koje se teretio optuženi, Sud nije utvrdio povredu prava na pošteno suđenje dok se nije uvjerio da optuženi zaista nije mogao predvidjeti prekvalifikaciju (*Pélissier i Sassi*, prethodno navedeno, stavci 57. – 61.; *Sadak i drugi protiv Turske*, br. 29900/96, 29901/96, 29902/96 i 29903/96, stavci 52. – 56., *ECHR* 2001-VIII; *Drassich protiv Italije*, br. 25575/04, stavci 37. – 39., 11. prosinca 2007.; *D. M. T. i D. K. I. protiv Bugarske*, prethodno navedeno, stavak 82.). Iz navedenoga može se zaključiti da pravo na pošteno suđenje nije prekršeno ako je optuženi mogao predvidjeti prekvalifikaciju.

48. Ključno je, dakle, znati je li stranka bila „iznenađena“ činjenicom da je sud svoju odluku utemeljio na razlogu navedenom po službenoj dužnosti (*Villnow protiv Belgije* (odl.), br. 16938/05, 29. siječnja 2008.; *Klinika Acacias i drugi*, prethodno navedeno, stavak 43.). Sud mora obratiti posebnu dužnu pažnju kad spor krene nepredviđenim tijekom, osobito ako je riječ o pitanju o kojem sud odlučuje diskrecijski. Načelo kontradiktornosti nalaže da sudovi svoje odluke ne temelje na činjeničnim i pravnim elementima o

kojima se nije raspravljalo tijekom postupka, a koji spor usmjeravaju u smjeru koji ni stranka koja je obratila dužnu pažnju ne bi mogla predvidjeti.

49. Prethodno spomenuta načela osobito se primjenjuju pri odlučivanju o troškovima. Riječ je o sporednom pitanju u postupku, što može opravdati pretpostavku da sud nije dužan staviti na raspravu sve činjenične i pravne elemente koji su uvjetovali njegovu odluku o tom pitanju spora. No, ne može se posve zanemariti načelo kontradiktornosti (*Beer*, prethodno navedeno, stavak 18.). Iako je mogućnost stranaka da kažu što misle o pitanju troška ograničena, ne smije ih iznenaditi neočekivani i nepredvidivi zaokret (*Askon AD*, prethodno navedeno, stavci 30. – 32.).

50. Naposljetku, valja napomenuti da, ako je pravo na kontradiktorni postupak povrijeđeno u određenoj fazi postupka, nije isključeno da viši sud smije ispraviti sve nedostatke (*Dallos protiv Mađarske*, br. 29082/95, stavci 47. – 53., ECHR 2001-II; *Amirov protiv Azerbajdžana* (odl.), br. 25512/06, 18. siječnja 2011.).

b) Primjena načela u ovom predmetu

51. U skladu s člankom 142., stavkom 1. ZGP-a, stranka koja nije uspjela u sporu pravilu snosi troškove postupka stranke koja je u sporu uspjela. Članak 150. ZGP-a dopušta sudovima izuzeće od tog pravila ako postoje razlozi koje je opravdano posebno razmotriti. U skladu s tumačenjem te odredbe koje su usvojili nacionalni sudovi, slično izuzeće dopušta sudovima da, kad odlučuju o troškovima, uzmu u obzir učinak koji će ta njihova odluka imati na imovinsku, društvenu i osobnu situaciju stranaka u postupku, okolnosti koje su dovele do pokretanja postupka ili ponašanje stranaka tijekom postupka te da vođeni time donesu svoju odluku. Pozivajući se na tu odredbu, općinski je sud u ovom predmetu odlučio da podnositelj zahtjeva sam snosi troškove nastale u postupku, a nije mu dopustio da se o tome izjasni.

52. Stranke ne smatraju spornim to što općinski sud ima ovlasti po službenoj dužnosti primijeniti članak 150. ZGP-a. U smislu prava na kontradiktorni postupak nije upitno ni je li se sud vodio proizvoljnim ili očito nerazumnim razlozima (o odredbi sličnoj onoj iz članka 150. ZGP-a vidjeti *Pyrobotys, A.S. v reštrukturalizácii protiv Slovačke* (odl.), br. 40050/06, stavak 65., 3. studenoga 2011.). U smislu prava na kontradiktorni postupak jedino je sporno to što stranke nisu bile obaviještene da općinski sud kani primijeniti članak 150. ZGP-a.

53. Osobitost članka 150. ZGP-a jest to što on sadržava pravilo koje dopušta odstupanje od načelnog pravila, točnije od pravila iz članka 142., stavka 1. ZGP-a, prema kojemu stranka koja je izgubila spor mora snositi troškove stranke koja ga je dobila. Usto, primjena članka 150. ZGP-a, čak i ako je nečime uvjetovana, ovisi isključivo o diskreciji suda, koji u svim slučajevima može primijeniti opće pravilo. Ako su ispunjeni uvjeti, sud može odlučiti i primijeniti iznimku.

54. Treba uzeti u obzir činjenicu da, prema sudskoj praksi Ustavnog suda, sud koji odluči primijeniti članak 150. ZGP-a mora „stvoriti postupovne uvjete“ koji bi strankama u postupku dopustili izjašnjavanje o eventualnoj primjeni te odredbe (vidjeti stavak 21. ove presude). Čak i ako odvjetnik zna da postoji mogućnost da sud primijeni članak 150. i čak ako uvijek može ocijeniti korisnim da se njegov klijent na vlastitu inicijativu izjasni o tome, na temelju prethodno navedene sudske prakse, opravdano bi mogao očekivati da sud izrijekom zatraži njegovo mišljenje o tome. Stoga se nijednu stranku ne može kriviti, kao podnositelja zahtjeva u ovom predmetu, ako traži isključivu primjenu općeg pravila iz članka 142., stavka 1. ZGP-a.

55. Kao razlog za primjenu članka 150. ZGP-a na štetu podnositelja zahtjeva općinski je sud naveo činjenicu da je podnositelj zahtjeva bio ovlašten zastupnik dužnika protivničke stranke u postupku. Sud je mišljenja da podnositelj zahtjeva nije nužno morao očekivati da ta činjenica bude ključna za odluku o troškovima postupka. Sud također smatra da podnositelj zahtjeva nije nužno morao očekivati da će moralna načela opravdati odluku protiv njega u postupku koji nije on pokrenuo i u kojemu je protivnička stranka izgubila zbog objektivnog razloga zastare.

56. Sud također navodi da iznos troškova nije bio zanemariv (vidjeti *mutatis mutandis, Klinika Acacias i drugi*, prethodno navedeno, stavak 42.). Troškovi postupka podnositelja zahtjeva iznose, prema njegovoj procjeni, ukupno 2.954.360,00 CZK (oko 113.700,00 EUR) (vidjeti stavak 63. ove presude). Da se sud držao primjene općeg pravila predviđenog člankom 142., stavkom 1. ZGP-a, podnositelju zahtjeva nadoknadio bi se taj iznos nakon nužne provjere suda. S obzirom na to da je primijenjen članak 150. ZGP-a, podnositelj zahtjeva sam je podmirio te troškove.

57. Uzimajući u obzir pravni sustav vezan za pitanje troškova, sudsku praksu Ustavnog suda vezanu za poštovanje prava na pošteno suđenje, prirodu dokaza na temelju kojih je općinski sud donio odluku o troškovima te važnost tog pitanja za podnositelja zahtjeva, Sud smatra da je pravo na kontradiktorni postupak u ovom slučaju nalagalo da je podnositelj zahtjeva imao pravo biti izrijekom pozvan da pravodobno iznese svoje stajalište o mogućoj primjeni članka 150. ZGP-a.

58. Vlada tvrdi da odluka općinskog suda ne bi bila drukčija ni da je podnositelj zahtjeva imao priliku iznijeti svoje mišljenje. Sud se ne može složiti s tom tvrdnjom. Naime, sud ne može procijeniti osnovanost sredstava obrane koja bi podnositelj zahtjeva upotrijebio da je imao priliku iznijeti svoje mišljenje. Sud jednostavno navodi da je, s obzirom na diskrecijske ovlasti suda, razumno pretpostaviti da je podnositelj zahtjeva mogao iznijeti snažne argumente za primjenu pravila predviđenog člankom 142., stavkom 1. ZGP-a (vidjeti *mutatis mutandis, Pélissier i Sassi*, prethodno navedeno, stavak 60.; *Sadak i drugi*, prethodno navedeno, stavak 55.; *Prikyan i Angelova*, prethodno navedeno, stavak 50.; *Drassich*, prethodno navedeno, stavak 40.; *D.M.T. i D.K.I. protiv Bugarske*, prethodno navedeno, stavak 82.;

i, *a contrario*, *Holub protiv Češke Republike* (odl.), br. 24880/05, 14. prosinca 2010.).

59. Sud se ne slaže ni s tvrdnjom Vlade da je podnositelj zahtjeva dobio određeno obeštećenje zbog mogućnosti da svoj prigovor o primjeni članka 150. ZGP-a iznese u svojoj ustavnoj tužbi. Sud napominje da se Ustavni sud ograničava na razmatranje problema ustavnosti te da je u ovom predmetu, sukladno svojoj ustaljenoj sudskoj praksi (vidjeti stavak 22. ove presude), Ustavni sud jasno rekao da pri razmatranju pitanja troškova postupka mora donositi iznimno suzdržane odluke te da odluke o troškovima poništava samo ako teško krše pravo na pošteno suđenje ili neko drugo pravo (vidjeti stavak 14. ove presude). Ustavni sud ima vrlo ograničene ovlasti u usporedbi s diskrecijskim ovlastima općinskog suda i stoga u žalbenom postupku nije mogao ispraviti, i nije ispravio, nepravичnost suđenja.

60. Navedeni elementi dovoljni su da Sud zaključi kako je prekršeno pravo podnositelja zahtjeva na pošteno suđenje. Zbog toga je došlo do povrede članka 6., stavka 1. Konvencije.

61. Kako je povreda utvrđena, Sud ne smatra nužnim razmatranje pritužbi podnositelja zahtjeva o osnovanosti odluke općinskog suda te o odluci koju je u ovom predmetu donio Ustavni sud.

II. PRIMJENA ČLANAKA 41. I 46. KONVENCIJE

62. Članak 41. Konvencije propisuje:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.“

Članak 46. Konvencije propisuje:

„Visoke se ugovorne stranke obvezuju da će se podvrgnuti konačnoj presudi Suda u svakom sporu u kojem su stranke.

2. Konačna presuda Suda dostavlja se Odboru ministara, koji nadzire njezino izvršenje.“

A. Šteta

63. Podnositelj zahtjeva potražuje 2.954.360,00 CZK (oko 113.700,00 EUR) na ime materijalne štete, koju mu je općinski sud trebao dodijeliti i naložiti protivničkoj strani da mu ju isplati na ime troškova žalbe i troškova zastupanja izračunanih prema odvjetničkoj tarifi. Ne potražuje naknadu nematerijalne štete.

64. Vlada je posebno istaknula kako ne možemo nagađati o tome kakva bi bila odluka o troškovima postupka da se podnositelj zahtjeva mogao izjasniti o tome; Vlada stoga misli da to nije uistinu smanjilo izgleda

podnositelja zahtjeva. Također navodi kako podnositelj zahtjeva nije priložio nijedan dokument kao dokaz tomu da je zaista snosio tolike troškove zastupanja i da ne objašnjava kako ih je izračunao. Vlada smatra da su troškovi trebali biti 325.208,00 CZK (oko 12.650,00 EUR) za odvjetničko zastupanje na prvostupanjskom sudu te 628.224,00 CZK (oko 24.410,00 EUR) za zastupanje tijekom žalbenog postupka.

65. Sud napominje da je u ovom predmetu jedina osnova za dodjelu pravedne naknade činjenica da podnositelju zahtjeva nije zajamčeno pošteno suđenje u smislu članka 6., stavka 1. Konvencije. Kad je riječ o navodnoj materijalnoj šteti, Sud ne može nagađati kakav bi bio ishod postupka pred općinskim sudom da nije došlo do povrede Konvencije. Stoga nema razloga podnositelju zahtjeva dodijeliti naknadu po toj osnovi.

66. Istodobno, Sud podsjeća da u slučaju povrede članka 6. Konvencije iz članka 46., stavka 1. Konvencije proizlazi da podnositelja zahtjeva, ako je moguće, valja smjestiti u okvire situacije jednake onoj u kojoj bi se našao da je bilo udovoljeno zahtjevima te odredbe (*Lungoci protiv Rumunjske*, br. 62710/00, stavak 55., 26. siječnja 2006.; *Askon AD*, prethodno navedeno, stavak 39.).

67. U tom kontekstu Sud primjećuje da je 1. siječnja 2013. na snagu stupio zakon br. 404/2012, kojim je, između ostalog, izmijenjen članak 119., stavak 1. zakona br. 182/1993 o Ustavnom sudu. Ta odredba od tada dopušta stranci u svakom postupku (ne samo kaznenom) da zatraži ponovno otvaranje postupka pred Ustavnim sudom ako neki međunarodni sud ustanovi da su tijela javne vlasti prekršila njezina ljudska prava i temeljne slobode. Ako nakon takvog zahtjeva za ponovnim otvaranjem postupka Ustavni sud poništi svoju prijašnju odluku, mora ponovno razmotriti prvotnu ustavnu tužbu, a tijekom tog razmatranja Ustavni je sud vezan mišljenjem međunarodnog suda.

B. Troškovi i izdaci

68. Podnositelj zahtjeva ne traži nadoknadu troškova i izdataka.

IZ TIH RAZLOGA SUD

1. *Utvrdjuje* većinom glasova da je zahtjev dopušten.
2. *Presuđuje*, sa šest glasova za i jednim protiv, da je došlo do povrede članka 6., stavka 1. Konvencije.
3. *Jednoglasno odbija* zahtjev za pravednom naknadom.

Sastavljeno na francuskom jeziku i pisano otpravljeno 5. rujna 2013., u skladu s člankom 77., stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Claudia Westerdiek
tajnica

Mark Villiger
predsjednik

U skladu s člankom 45., stavkom 2. Konvencije i pravilom 74., stavkom 2. Poslovnika, ovoj se presudi prilaže izdvojeno mišljenje suca Pejchala.

M. V.
C. W.

DJELOMIČNO SUGLASNO, DJELOMIČNO SUPROTSTAVLJENO MIŠLJENJE SUCA PEJCHALA

(Prijevod)

Posve sam suglasan s kolegama koji su odbili zahtjev podnositelja zahtjeva za pravednom naknadom koju je zatražio podnositelj zahtjeva.

No, nažalost, ne mogu se složiti s njihovim zaključcima o dopuštenosti zahtjeva i povredi članka 6., stavka 1. Konvencije. Osobno smatram da je zahtjev očigledno neosnovan.

U ovoj je presudi navedeno više odluka Ustavnog suda Republike Češke. Drago mi je što su veći dijelovi mjerodavnih presuda Ustavnog suda u ovoj presudi prevedeni. No moram podsjetiti na tekst članka 150. Zakona o građanskom postupku, prema kojemu sud iznimno smije djelomično ili u potpunosti odbiti naknadu sudskih troškova ako postoje razlozi koji opravdavaju da ih se posebno razmotri (*tekst na češkome: Jsou-li tu důvody hodné zvláštního zřetele, nemusí soud výjimečně náhradu nákladů řízení zcela nebo zčásti přiznat*).

U presudi u ovom predmetu Ustavni sud naveo je sljedeće (prema prijevodu na francuski u ovoj presudi): „U ovom predmetu ne možemo zaključiti da općinski sud nije odvaguo sve okolnosti predmeta kad je odlučio primijeniti članak 150. ZGP-a. U okvirima svojih diskrecijskih ovlasti, sud je razmotrio ukupni iznos troškova postupka, imovinsko stanje stranaka i mogući utjecaj dodjele ili nedodjeljivanja troškova postupka na određenu stranku. Razlozi donošenja takve odluke bili su uvjerljivi, a iz obrazloženja presude razumljivo je zašto je sud tako odlučio. Zaključak presude, prema kojemu bi dodjela naknade troškova postupka podnositelju zahtjeva, koji je kao ovlašten zastupnik društva S. od podnositelja pritužbe dobio milijune CZK, a vratio samo mali dio zajma u okviru kolektivnog postupka, bilo protivno moralnim načelima, u svjetlu gore navedenoga (okolnosti koje su prethodile pokretanju postupka pred sudom i dovele do njega) ne može se smatrati ustavno neprihvatljivim?“

Prema mojem je mišljenju element koji su kolege prepoznale kao ključan u stavku 54. presude irelevantan. Citiram: „Trebalo uzeti u obzir činjenicu da, prema sudskoj praksi Ustavnog suda, sud koji odlučuje primijeniti članak 150. ZGP-a mora 'stvoriti postupovne uvjete' koji bi strankama u postupku dopustili izjašnjavanje o eventualnoj primjeni te odredbe.“. Ali u stvarnosti svaki postupak koji nije arbitraran stvara postupovne uvjete za stranke. Ustavni sud ukazao je na obvezu stvaranja „postupovnih uvjeta“ u odnosu na pogreške nižih sudova koje bi inače bile veće, ali nikad nije rekao da je ta obveza neovisna o njima. S ustavnog stajališta, obveza stvaranja „postupovnih uvjeta“ ne postoji sama po sebi. O tome vodeća sudska praksa Ustavnog suda Republike Češke, koja se donekle razlikuje od stava mojih uvažanih kolega, navodi: „Svrha odredbe članka 150. Zakona o građanskom

postupku nije smanjiti nejednakosti imovinskog stanja stranaka u postupku, nego ispraviti nepravdu da stranka koja je s pravom obranila svoja zakonska prava ili interese ostvari i pravo na naknadu troškova koji su u tu svrhu nastali. Odluku da stranka koja je dobila spor sama snosi svoje troškove mogu opravdati upravo okolnosti koje su prethodile postupku, ponašanje stranaka u to vrijeme i okolnosti u trenutku pokretanja postupka.“ (presuda br. I. ÚS 2862/07). Taj je navod ključan za ovaj predmet jer je u njemu upravo riječ o ponašanju podnositelja zahtjeva tijekom faze postupka koja je prethodila sporu. Mjerodavna sudska praksa navodi i da „redovni sudac ima isključivu nadležnost odrediti koja stranka u postupku dobiva spor i na temelju toga odlučiti o sudskim troškovima. Nije zadaća Ustavnog suda preispitati do u detalje sve odluke o troškovima koje su donijeli redovni sudovi. Iznimka od tog pravila samo su one odluke redovnih sudova u kojima je povreda postupka ozbiljnija od obične nepravilnosti, koju Ustavni sud nije dužan ispravljati, i u kojima je načelo pravednosti očito povrijeđeno“ (tekst na češkome: *Je zásadně výlučnou doménou obecných soudů, aby posuzovaly úspěch stran řízení ve věci a podle toho také rozhodovaly o nákladech řízení. Ústavní soud není oprávněn v detailech přezkoumávat každé jednotlivé rozhodnutí obecných soudů o nákladech řízení. To neplatí pouze tehdy, pokud by došlo v rozhodnutí obecného soudu k procesnímu excesu, který by neměl toliko povahu běžného porušení jednoduchého práva, jehož náprava není úkolem Ústavního soudu, nýbrž by naopak měl charakter extrémního rozporu s principy spravedlnosti.*) (presuda br. II. US 607/04). Ne možemo reći da je u ovom predmetu vidljiva „povreda postupka kojom je načelo pravednosti očito povrijeđeno“.

Smatram da se Sud mora ograničiti na odlučivanje o navodnim povredama Konvencije. Ne može zamijeniti puni sastav Ustavnog suda zainteresirane visoke ugovorne stranke presudama koje određuju sudsku praksu. Intervencija Suda mora biti supsidijarna. U ovom je predmetu Sud ispitaio presude koje su donijela vijeća Ustavnog suda sastavljena od tri suca, ne ključne presude koje donosi puni sastav Ustavnog suda (15 sudaca). Upravo je jedno takvo vijeće Ustavnog suda odlučilo da odluka redovnog suda u ovom predmetu nije proizvoljna. Moram podsjetiti da sporna odluka ima jednaku vrijednost kao presuda vijeća Ustavnog suda na temelju koje je naš Sud presudio u ovom predmetu. Odluke i presude Ustavnog suda Republike Češke nemaju vrijednost presedana. Češki redovni sudovi tumače zakone, ne odluke i presude Ustavnog suda u navedenim predmetima.

Smatram da u ovom predmetu nije došlo do povrede Konvencije. Moram naglasiti da zaključak Suda uopće nije u skladu s okolnosti da je podnositelj zahtjeva oduvijek bio svjestan članka 150. i da je u svojem očitovanju ili na raspravi mogao zamoliti suca da ne primijeni tu odredbu. Stara rimska izreka *vigilantibus iura scripta sunt* u ovom mi se predmetu čini primjenjivom.